

SERRA

D'OR

756

DESEMBRE 2022 • 8 €

Ismael Smith,
el més *queer* dels noucentistes
Vinyet Panyella, Josep Casamartina,
Txema Romero i Joan Duran
Joan Fuster: un contemporani capital
Enric Sòria
És l'hora dels adeus
Teodor Suau
Un país que cal adaptar
Jaume Terradas
150 anys d'Adrià Gual
Jordi Coca
Quina culpa en té Van Gogh?
Francesc-Marc Álvaro
Panorama de narrativa catalana
Borja Bagunyà

Màrius Serra i Roig
Xènia Bussé
Míriam Martín Lloret
Magí Camps
Tina Vallès
M. Carme Junyent
Neus Nogué Serrano
Josep Martines
Mercè Lorente Casafont
Enric Gomà
Rudolf Ortega
Maria Rodríguez Mariné
Gerard Furest
Nicolau Dols

EL GOT MIG PLE DEL CATALÀ

Tria personal

per Vicenç Llorca

Jordi Boixadós
Mentre la neu sigui blanca
 Columna, Barcelona, 2022.

Què va succeir el 1996? El pare, enigmàtic, li fa la pregunta vint anys més tard a l'Einar, el fill, al poble on viuen, Örnköldsvik. L'Einar recorda que és l'any que els pares es van separar, que va decidir quedar-se amb el pare i començar a treballar amb ell en el manteniment del pavelló d'hoquei sobre gel. I també que li va regalar una trompeta i va començar a sortir amb la Lena. Però el més important és que van fer junts la ruta de senderisme anomenada Padjelantaleden, al nord de Suècia. Ara, després d'anys sense que li respongués per què havia marxat del seu poble, el pare està disposat a explicar-li-ho. Mentre

l'Einar parla amb la seva parella, la Kamlai, sabem que hi ha una condició: tornar al parc nacional de Padjelanta —en sami, 'terra alta'— per recórrer novament el sender. El pare ho ha volgut així: se n'aniran al cap de sis mesos, al setembre, per evitar els mosquits i abans del rigor de la neu. I perquè tots dos tindran una edat rodona: el pare, setanta, i el fill, quaranta.

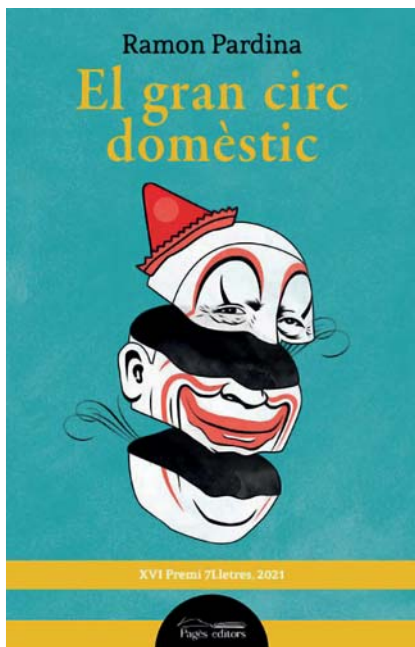
D'aquesta manera, Jordi Boixadós condueix el lector cap a dos temes centrals. El primer fa referència a la relació paternofilial des de la perspectiva masculina. L'Einar està feliç amb el pare, al qual qualifica en un moment donat d'«enigmàtic quan volia», però «intel·ligent i generós». El fet de la possibilitat de conèixer per primer cop el secret del pare li crea una nova perspectiva. En aquest punt, resulta molt interessant el treball lingüístic. Tot i ser nòrdic, l'Einar ha mantingut el català i l'ha estudiat a Uppsala, on ha adquirit un nivell suficient per comprendre'l i utilitzar-lo. Això li permet fer comentaris irònics, com ara que el pare s'expressava amb un «català antiquat que ara ningú ja parlava», amb paraules com «servar». També havia deduït que parlava oriental. El segon és el pont geogràfic, cultural i lingüístic, però sobretot humà, que s'estableix en la novel·la entre Catalunya i Suècia.

Conegut per la seva tasca com a traductor a la nostra llengua de l'anglès, el francès, l'italià i el suec, Jordi Boixadós (Barcelona, 1958) aprofita el seu bagatge personal sobre el

país nòrdic per tal d'oferir al lector múltiples detalls d'un gran interès. A banda del llibre d'humor lingüístic escrit amb Oriol Comas, *To Dream Omelettes / Somniar truites*, i de l'obra de teatre amb Elies Barberà, *Popocatépetl* (Premi Pare Colom 2019), Jordi Boixadós ha anat confeint una trajectòria narrativa molt suggeridora a través de set títols des d'*El carrer Dachau* (1991) fins a *L'home que comptava diners* (2015). *Mentre la neu sigui blanca*, desè llibre d'aquest autor polifacètic que també es dedica a la música i al cinema, és una novel·la excel·lent que corrobora una trajectòria literària coherent i rigorosa.

Ramon Pardina
El gran circ domèstic
 XVI Premi 7Lletres 2021
 Pagès, Lleida, 2022.

Ramon Pardina (Barcelona, 1977) és ben conegut com a guionista de múltiples espais televisius i radiofònics. Destaca, entre d'altres, la seva col·laboració a programes de gran èxit com «Polònia» o «El Foraster». Com a escriptor, ha conreat la narrativa. La seva trajectòria va començar amb el llibre de relats *La novel·la que no he escrit mai*, amb què va obtenir el 2005 el Premi Miquel Àngel Riera. Va seguir després *El jugador de futbolí que volia córrer la banda* (Premi Joan Santamaria 2007) i el 2010 guanyava el Premi Recull Joaquim Ruyra amb *L'home més feliç del món*. Sis

anys més tard publicava *El club dels homes amb bigoti* i el 2018, el guió de la novel·la gràfica *La furgo*, que ha estat traduïda a diversos idiomes. Amb aquest ric bagatge arriba ara als lectors *El gran circ domèstic*, després d'haver obtingut el Premi 7Lletres. Es tracta d'un recull de set relats que plantegen amb intel·ligència i ironia situacions del món actual.

El llibre s'inicia amb «La cua», en què, tot utilitzant les formes verbals en condicional i claus de literatura de l'absurd, planteja la història d'un personatge que, en comprovar si està fent la cua correcta al cinema amb la seva parella, perd la companyia i, tot seguit, es veu immers en un procés de descomposició de la seva pròpia realitat. Al relat següent,

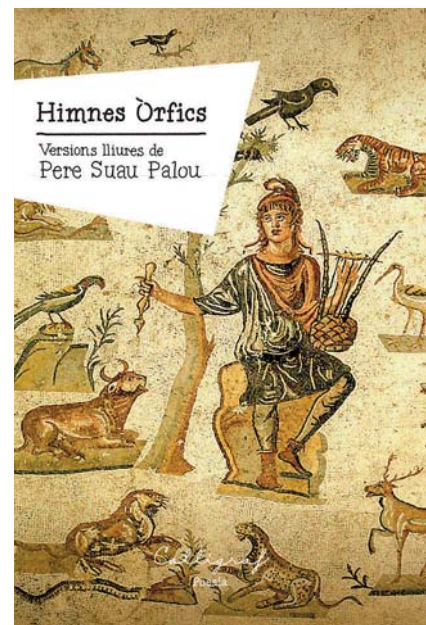
«L'acudit», la situació es trasllada a un sopar entre un presentador de *late night* de televisió i la seva parella, «la jove altament analítica». El conflicte es planteja a partir del comentari d'ell sobre el canvi d'una línia del guió del programa perquè contenia un acudit que no li acabava de fer el pes. Bon coneixedor del treball de producció televisiva, Pardina desenvolupa la trama del relat caracteritzant molt bé el món de la comunicació i que té continuïtat amb el món de la publicitat al relat següent, «Els experts només recomanen Vitroclen». Amb una capacitat de descripció àgil i una gran habilitat en la creació d'escenes, l'autor expressa molt bé un dels temes clau del conjunt de l'obra: el record dels instants efímers en què hem estat feliços.

Així diu la protagonista: «Però no bec per oblidar, sinó tot al contrari, bec per tractar de reviuir aquell temps en què, de manera banal, efímera, com en un interludi de la quotidianitat salvatge que durava només seixanta-cinc segons, vaig ser feliç.»

Completen el volum els relats «La crisi del mercat immobiliari», «La cadira», «L'escriptor que no volia ser llegit» i el que dona el títol al conjunt, «El gran circ domèstic». Tota una vertadera alenada d'irònica intel·ligència.

Himnes òrfics. Versions lliures de Pere Suau Palou

Pròlegs d'Octavio Cortés i Josep Pizà Cal·lígraf, Figueres, 2022.

Poques figures mitològiques com la d'Orfeu han influït tant en l'art i la literatura d'Occident. L'orfisme recorre paral·lelament espais mentals i sentimentals del nostre imaginari. La creació d'aquest moviment religiós de fundació antiga —que es remunta si més no al segle VII aC— s'atribueix al poeta i músic Orfeu. Als seus himnes, els anomenats *Himnes òrfics*, expressa els trets fonamentals d'aquesta creença. Es tracta de vuitanta-set cants que s'adrecen a la natura i als déus per demanar la felicitat humana. El seu primitivisme i el seu to místic han seduït creadors de diferent índole al llarg dels segles. Ara, el poeta mallorquí Pere Suau ofereix per primera vegada en català una versió dels himnes adoptant un to lliure i

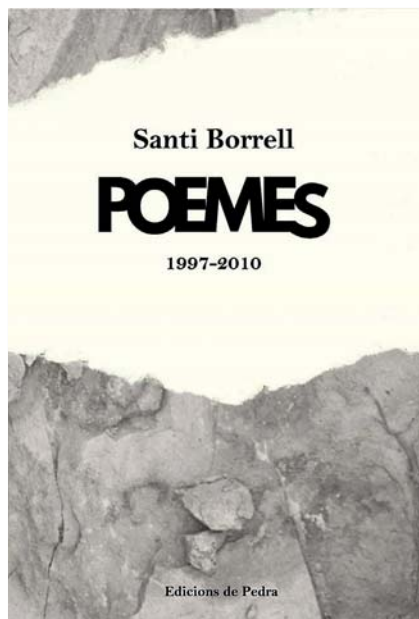
apostant per la interpretació. I ho fa, com afirma al seu pròleg, seduït per «l'exuberància, la bellesa i la meravella d'un món no contaminat encara per la mirada racional». En aquest punt de no racionalitat es troba «un món màgic, fastuós, ubèrrim; és a dir, la pura celebració de la joia dels sentits», a la qual acompanya també un llenguatge molt ric, «la pura celebració de la joia de l'idioma». I, certament, Pere Suau s'ha lliurat a la recreació d'un registre lingüístic determinat per l'exuberància lèxica i fraseològica a la recerca; com afirma molt bé Octavio Cortés, «el poder de la paraula. El mot fet Cant en la veu d'Orfeu no és un mot ideològic, sinó que és pura llavor constitutiva del món, la bella epifania del seu origen». I en aquest punt pren força la paraula grega *aletheia* (desvetllament).

Cal destacar el gran esforç intel·lectual esmerçat per Pere Suau en un moment, a més, de gran vigoria creativa de l'autor. Recordem que en els darrers tres anys ha publicat tres poemaris reconeguts amb premis: el Marià Manent per *Cignes tenebrosos* (2020), el Jordi Pàmias per *Cors artesianes* (2021) i el Vila de Porreres per *Pascor* (2022). L'autor, nascut a Bunyola el 1975, com a bon deixeble òrfic, col·labora també amb músics en la difusió de la poesia. Invoquem, doncs, com diu el cant XLV al déu Dionís: «Vine, Dionís benaurat, el de noms multiformes.» No debades, «Els mateixos Déus et veneren, Tu que sojornes en tot el que l'home habita...».

Santi Borrell

Poemes (1997-2010)

Edicions de Pedra, Vilafranca del Penedès, 2022.

Santi Borrell sorprèn dins de l'àmbit de les lletres catalanes actuals tant per la seva originalitat com per la capacitat d'imaginar llibres, realitats i projectes. Nascut a Vilafranca del Penedès el 1972, és sobretot poeta. Ha publicat quatre títols: *Els dies a les mans* (2010), *Fragments d'una pedra* (2013), *Mar de Morte* (2017) i, ara, aquest *Poemes (1997-2010)* en què revisita la seva primera etapa com a poeta per revisar i endreçar els poemes escrits entre el 1997 i el 2010. A més, cal subratllar que Borrell ha publicat dos llibres sobre el món del vi: *La història del cava* (Premi Gourmand World Cookbook 2016) i *La vinya i el vi del Penedès (1850-2018)*, que va rebre el Premi Gourmand World 2020 com a Millor Llibre Europeu del Vi. Finalment, ha impulsat diverses iniciatives de promoció de la poesia, destacant la consolidació del festival Poesia a les Caves de Sant Sadurn d'Anoia, i també ha realitzat una instal·lació conceptual, *Vinyes mortes vora el cel* (2022) als afores de Vilafranca.

Rica en motius i formes, hi ha dos aspectes que vertebraven la poesia de Santi Borrell. D'una banda, un sentit de la llibertat que ho amara tot: des de la concepció del món fins a l'expressió lírica. D'aquí que llegim imatges fresques, a voltes atrevides i sempre suggeridores. I, de l'altra, un arrelament a la seva terra, el Penedès, on està construint un relat universal a partir d'un paisatge concret i la tasca de la gent simbolitzat en la vinya, en l'elaboració del vi i el cava. Tota una poesia ecològica que parteix dels ceps i culmina en el sabor del vi a la boca. Diu a «Macabeu»: «Podria sentir tot l'oblit en una copa de vi.» Amant de l'art conceptual, també hi trobem referències a la seva poesia. Llegim a «Poema, poema, poema»: «desaparec en aquest poema / passant pàgina», o bé tracta el tema directament a «Art conceptual». I la ironia també apareix, com el repàs a les divinitats que fa en forma de pregària a «Déus antics». El gust per la pròpia biografia es manifesta en diverses composicions de caràcter més referencial, com a «Poema biogràfic», on afirma: «Quan em demanen una biografia em poso a riure [...]. Tot el meu cos és un magatzem de camins, / de somnis i exageracions.» Carter de professió, aprofita la seva experiència per parlar de la pèrdua de la infantesa i el desig de puresa al poema «Oficina de correus».

Acabem ressaltant-ne dos aspectes més. En primer lloc, la lírica amorosa que es troba desenvolupada al llarg de les pàgines del volum i que, sovint, s'atura davant la reflexió del que significa la mateixa experiència de l'amor humà, com llegim a «Poema sense títol». I, el segon, la reflexió sobre la mateixa paraula poètica. Diu a «Lingüística»: «El cosmos juga amb mi / i jo jugo amb les paraules.»